

До протоколу № 152
від 17 червня 2024 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про діяльність першого освітнього омбудсмена та Служби освітнього омбудсмена у 2019-2024 роках

Відповідно до статті 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» щодо контрольних функцій комітетів, аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) 17 червня 2024 року на своєму засіданні заслухав інформацію про діяльність першого освітнього омбудсмена Сергія Горбачова та Служби освітнього омбудсмена у 2019-2024 роках та відзначає наступне.

14 серпня 2019 року Сергія Горбачова було призначено на посаду освітнього омбудсмена, а новостворена Служба освітнього омбудсмена почала роботу з 1 листопада 2019.

Правовими підставами діяльності освітнього омбудсмена є Закон України «Про освіту» (стаття 73); постанова Кабінету Міністрів України від 06.06.2018 № 491 «Деякі питання освітнього омбудсмена»; Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст.ст. 188-55); розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 629-р «Про призначення Горбачова С.І. освітнім омбудсменом».

Відповідно до законодавства освітньому омбудсмену та Службі освітнього омбудсмена надані повноваження розглядати подані учасниками освітнього процесу звернення, перевіряти викладені у них факти; отримувати від закладів освіти та органів управління освітою інформацію, необхідну для виконання своїх функцій; аналізувати дотримання законодавства стосовно учасників освітнього процесу, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування); за результатами розгляду звернень та/або проведених перевірок надавати рекомендації керівникам та/або засновникам закладів освіти, органам управління освітою, державним органам, органам місцевого самоврядування, вимагати від них припинення порушення та/або відновлення порушених прав чи законних інтересів учасників освітнього процесу, спрямовувати до них подання про проведення службових розслідувань, повідомляти правоохоронні органи щодо виявлених фактів порушення

законодавства; надавати консультації учасникам освітнього процесу; представляти інтереси особи у суді тощо.

Відповідно до наданої освітнім омбудсменом інформації (додається), на виконання зазначених завдань Службою освітнього омбудсмена у період з листопада 2019 року по 31 травня 2024 року опрацьовано 7683 офіційно оформлених звернень. Крім того, постійно здійснювалася оперативна комунікація та консультивання з учасниками освітнього процесу, надавалися відповіді на запитання, у тому числі через різні месенджери. Найчастіше зверталися з питань безпеки учасників освітнього процесу; організації освітнього (виховного) процесу; видачі та відновлення документів про освіту; реорганізації мережі закладів освіти; порядку вступу, навчання, відрахування та переведення у закладах освіти; стосовно булінгу, мобінгу, конфліктів між учасниками освітнього процесу у закладах освіти; фінансування освіти, освітньої субвенції; умови та оплата праці працівників закладів освіти; атестації, сертифікації, підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Освітній омбудсмен звернув увагу на системні проблеми дотримання прав в освіті, зазначивши, що на рівень захисту прав в освіті суттєво впливають кілька потужних чинників загальносуспільного та загальнодержавного характеру, а саме:

- загальний низький рівень правообізнаності та правосвідомості громадян;
- суттєвий дисбаланс між широкими повноваженнями територіальних громад та відсутністю механізмів захисту прав громадян, зокрема в освіті;
- недостатня увага з боку держави на проблеми в освіті та дотримання прав в освіті.

Проблемними питаннями діяльності служби освітнього омбудсмена є:

- відсутність ефективних інструментів захисту прав в освіті;
- неможливість опрацьовувати проекти нормативно-правових актів, які прямо впливають на дотримання прав в освіті;
- невизначеність термінів надання відповідей на запити освітнього омбудсмена;
- підпорядкування та фінансування;
- неконкурентна заробітна плата працівників Служби;
- кількість і обсяг завдань суттєво перевищують можливості наявного штату працівників Служби.

Враховуючи вищезазначене, освітній омбудсмен порушив питання щодо необхідності законодавчих змін у регулюванні діяльності освітнього омбудсмена та Служби освітнього омбудсмена, зокрема щодо:

- **незалежності інституції.** Наразі освітній омбудсмен та Служба освітнього омбудсмена є залежними від Міністерства освіти і науки України, зокрема через фінансування. Тому необхідно здійснити усі необхідні дії щодо фактичної незалежності інституції освітнього омбудсмена.

- **проведення відкритого конкурсу на посаду освітнього омбудсмена.** Наразі освітній омбудсмен призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Міністра освіти і науки без проведення конкурсного відбору.

- *можливості складання протоколів та застосування стягнення за невиконання законних вимог освітнього омбудсмена* (шляхом внесення відповідних змін до Закону України “Про освіту” та до Кодексу України про адміністративні правопорушення). Відсутність можливості складати протоколи та застосовувати стягнення з порушників прав учасників освітнього процесу ускладнює роботу освітнього омбудсмена та відновлення прав.

- *встановлення термінів надання відповідей на запити освітнього омбудсмена*. Наразі жоден нормативно-правовий акт не містить чіткого визначення термінів надання відповідей на запити освітнього омбудсмена посадовими особами.

- *необхідності розширення штату у зв’язку з виконанням нових функцій* відповідно до статті 244-25 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Крім того, освітній омбудсмен звернув увагу щодо необхідності доопрацювання та ухвалення проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання та протидії насильству стосовно дітей» (реєстр. № 9400) щодо механізмів відповідальності за булінг, а також ухвалення проекту Закону України «Про внесення змін до статті 16 Закону України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" щодо проведення перевірок в частині вчинення мобінгу» (реєстр. № 11044) щодо проведення Державною інспекцією з питань праці перевірок за фактами мобінгу, у тому числі у закладах освіти.

Заслухавши інформацію Голови Комітету С. Бабака, освітнього омбудсмена С.Горбачова та, враховуючи вищезазначене, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Інформацію освітнього омбудсмена про діяльність першого освітнього омбудсмена С. Горбачова та Служби освітнього омбудсмена у 2019-2024 роках взяти до відома.

2. Доручити секретаріату Комітету опрацювати інформацію, а народним депутатам України – членам Комітету ознайомитися з інформацією, наданою освітнім омбудсменом С. Горбачовим, щодо підготовки необхідних законодавчих змін з метою підвищення ефективності захисту прав в освіті, а також діяльності освітнього омбудсмена та Служби освітнього омбудсмена.

3. Контроль за виконанням Рішення покласти на Голову Комітету С. Бабака

Голова Комітету

Сергій БАБАК